

APLICATIU
GUIA DOCENT
LOGOPÈDIA

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Canvis biològics durant el cicle vital: implicacions per a la Logopèdia
Codi	101703
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el que s'imparteix	2on curs, 1er semestre
Horari	http://www.uab.cat/servlet/Satellite/la-facultat/horaris-de-les-assignatures-de-la-facultat/diplomatura-de-logopedia-1096483415564.html
Lloc on s'imparteix	Facultat de Psicologia
Llengües	Català

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Immaculada Ponsa Arjona
Departament	Biologia Cel·lular, Fisiologia i Immunologia (Unitat de Biologia Cel·lular i Genètica Mèdica)
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	M3/339
Telèfon (*)	93 581 1724
e-mail	imma.ponsa@uab.cat
Horari d'atenció	A convenir

2. Equip docent

Nom professor/a	Caty Casas Louzao
Departament	Biologia Cel·lular, Fisiologia i Immunologia (Unitat de Fisiologia Mèdica)
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	M4/114
Telèfon (*)	93 581 1348
e-mail	caty.casas@uab.cat

Horari de tutories	A convenir
Nom professor/a	Josep Nebot Cegarra
Departament	Ciències Morfològiques (Àrea d'Anatomia i Embriologia Humana)
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	M6/104
Telèfon (*)	93 581 1073
e-mail	Josep.Nebot@uab.cat
Horari de tutories	A convenir
Nom professor/a	Pere Jordi Fàbregas
Departament	Ciències Morfològiques (Àrea d'Anatomia i Embriologia Humana)
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	M6/113
Telèfon (*)	93 581 1026
e-mail	perejordi.fabregas@uab.cat
Horari de tutories	A convenir
Nom professor/a	Immaculada Ponsa Arjona
Departament	Biologia Cel·lular, Fisiologia i Immunologia (Unitat de Biologia Cel·lular i Genètica Mèdica)
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	M3/339
Telèfon (*)	93 581 1724
e-mail	imma.ponsa@uab.cat
Horari de tutories	A convenir

Nom professor/a	Christelle Serra LeCheualier
Departament	Biologia Cel·lular, Fisiologia i Immunologia (Unitat de Fisiologia Mèdica)
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	M4/114
Telèfon (*)	93 581 1348
e-mail	christelleslc@hotmail.com
Horari de tutories	A convenir

3.- Prerequisits

No hi ha prerequisits oficials.

És convenient tenir uns coneixements bàsics sobre Biologia i de les assignatures de primer curs "Anatomia i fisiologia dels òrgans de la veu i la parla" i "Anatomia i fisiologia del sistema nerviós".

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

Aquesta assignatura està ubicada al primer quadrimestre de segon curs, després de haver cursat a primer curs les assignatures "Anatomia i fisiologia dels òrgans de la veu i la parla" i "Anatomia i fisiologia del sistema nerviós" a les que s'estudien els diferents aparells i sistemes en situació de normalitat.

L'assignatura "Canvis biològics durant el cicle vital: implicacions per a la logopèdia" té com a objectius que l'estudiant rebi informació i efectui un aprenentatge bàsic sobre els processos i mecanismes de desenvolupament, creixement i modificacions del cos humà que es van produint a cada etapa de la vida (des del període embrionari a la vellesa). Particular èmfasi es fa en aquells aparells i sistemes de rellevància per al professional de la Logopèdia, com són el sistema nerviós i els òrgans relacionats amb la parla, la veu i l'audició.

L'assignatura es divideix en dos blocs principals, el primer referit al període prenatal, tracta dels mecanismes genètics i cel·lulars del desenvolupament i l'embriologia. El segon bloc tracta del creixement i maduració durant el període postnatal, així com dels canvis que es presenten durant l'envelliment.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència	CE1. Integrar els fonaments biològics (anatomia i fisiologia), psicològics (processos i desenvolupament evolutiu), lingüístics i pedagògics de la intervenció logopèdica en la comunicació, el llenguatge, la parla, la audició, la veu i les funcions orals no verbals.
Resultats d'aprenentatge	CE1.18. Identificar i descriure les principals etapes i els processos que tenen lloc a l'embrió i al fetus durant el desenvolupament normal del sistema nerviós i dels òrgans de l'audició, la parla, la veu i la deglució, així com la seva regulació. CE1.19. Identificar i descriure els principals processos que tenen lloc durant el desenvolupament postnatal, la maduració i l'envelliment del sistema nerviós i dels òrgans de l'audició, la parla, la veu i la deglució.
Competència	CE2. Demostrar que comprèn els trastorns de la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals.
Resultats d'aprenentatge	CE2.11. Identificar les principals modificacions durant la vida en el llenguatge, la parla, la veu, l'audició i la deglució així com conèixer les seves bases biològiques
Competència	CE16. Dominar la terminologia que els permeti interactuar eficaçment amb altres professionals.
Resultats d'aprenentatge	CE16.5. Utilitzar correctament els principals termes propis de l'anatomia, l'embriologia, la teratologia, la fisiologia, la biologia, la genètica i la gerontologia.
Competència	CE17. Comprendre i valorar les produccions científiques que sustenten el desenvolupament professional del logopeda.
Resultats d'aprenentatge	CE17.8. Explicar de manera sintètica els objectius, metodologia, principals resultats i discussió d'articles científics sobre desenvolupament, maduració i envelliment del sistema nerviós i dels òrgans relacionats amb el llenguatge, l'audició, la parla, la veu i la deglució.
Competència	CT1. Analitzar i sintetitzar.
Resultats d'aprenentatge	CT1.2. Distingir la informació rellevant d'un document i integrar-la amb els coneixements adquirits.
Competència	CT2. Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla a desenvolupar en un període establert.

Resultats d'aprenentatge	CT2.1. Distribuir uniformement les hores de treball al llarg del període establert.
Competència	CT5. Expressar-se de forma fluida, coherent i adequada a les normes establertes, tant de forma oral com per escrit.
Resultats d'aprenentatge	CT5.1. Mostrar un discurs fluid a les presentacions orals i una redacció correcta en els treballs escrits.
Competència	CT7. Comprendre, integrar i relacionar nous coneixements fruit d'un aprenentatge autònom.
Resultats d'aprenentatge	CT7.2. Seleccionar la informació rellevant obtinguda de diferents fonts, relacionar-la amb el contingut de l'assignatura i aplicar-la per la resolució dels casos i problemes plantejats.
Competència	CT8. Manejar les tecnologies de la comunicació i la informació.
Resultats d'aprenentatge	CT8.2. Obtenir informació fiable a partir de diferents fonts.
Competència	CG1. Desenvolupar un pensament i un raonament crític i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
Resultats d'aprenentatge	CG1.1. Relacionar els coneixements adquirits prèviament amb els nous coneixements, contrastar-los i exposar-los de manera acurada de forma oral i escrita.
Competència	CG2. Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
Resultats d'aprenentatge	CG2.1. Cercar informació i coordinar-se amb els companys per realitzar un treball conjunt.

6.- Continguts de l'assignatura

INTRODUCCIÓ: Cicle vital de l'humà: Concepte i fases.

BLOC 1.- PERÍODE PRENATAL

1) Part general:

- a) Gametogènesi i fecundació.
 - i) Meiosi
 - ii) Sinapsi i recombinació
 - iii) Espermatogènesi
 - iv) Oogènesi
 - v) Fecundació
- b) Mecanismes cel·lulars del desenvolupament.
 - i) Principals processos del desenvolupament:
 - ii) Comunicacions intercel·lulars durant la morfogènesi
 - iii) Determinació i diferenciació cel·lular
 - iv) Regulació i intensificació de la transcripció durant el desenvolupament
 - v) Proliferació cel·lular
 - vi) Mort cel·lular programada
- c) Períodes embrionari i fetal. Canvis estructurals i funcionals.
- d) Control genètic del desenvolupament.
 - i) Característiques generals
 - ii) Factors de transcripció
 - iii) Molècules senyal

2) Part especial:

- a) Embriologia del sistema nerviós cefàlic, del crani, de les meninges i dels òrgans de l'audició.
 - i) Neurulació primària i secundària: fases, mecanismes i principals defectes en la formació del tub neural cefàlic.
 - ii) Embriologia de les vesícules encefàliques: diferenciació cel·lular, organització tissular i regionalització del tub neural cefàlic. Malformacions congènites
 - iii) Embriologia de l'orella interna, mitjana i externa. Malformacions congènites
 - iv) Cresta neural cefàlica. Placodes. Generalitats en la formació dels nervis cranials. Origen embrionari de les neurones del nervi vestibulococlear (estatoacústic). Malformacions congènites.
 - v) Embriologia de les meninges y del sistema ventricular encefàlic. Malformacions congènites.
 - vi) Embriologia del crani: neurocrani, desmocrani i viscerocrani. Malformacions congènites.
- b) Embriologia dels òrgans de la parla, de la veu, i de la deglució.
 - i) Aparell faringi (branquial). Embriologia de la faringe. Malformacions congènites.
 - ii) Embriologia de la cara, de la boca, de la cavitat nasal y del paladar i de la llengua. Malformacions congènites.
 - iii) Embriologia de l'aparell mastegador. Malformacions congènites.
 - iv) Embriologia de la laringe. Malformacions congènites
 - v) Embriologia de l'esòfag, de la tràquea, dels bronquis y dels pulmons.

Malformacions congènites.

Pràctiques bloc 1

- Seminari i problemes de genètica
- Seminari i pràctica d'embriologia humana, part general.
- Seminari i pràctica d'embriologia humana, part específica.

BLOC 2.- PERÍODE POSTNATAL

- 1) Desenvolupament, maduració i envelliment del sistema nerviós i dels òrgans de l'audició
 - a) Bases biològiques del creixement i maduració postnatal del cos humà
 - i) Creixement corporal
 - ii) Control endocrí del creixement corporal
 - iii) Factors que afecten al creixement i maduració corporal
 - b) Creixement i maduració del sistema nerviós en la vida postnatal
 - i) Formació i eliminació de sinapsis
 - ii) Mielinització postnatal del sistema nerviós
 - iii) Paper del sistema endocrí en el creixement i maduració del sistema nerviós
 - c) Canvis fisiològics durant la infància i adolescència
 - i) Canvis somàtics i desenvolupament sensorio-motor
 - ii) Variacions funcionals del sistema motor: reflexos i control motor
 - iii) Variacions funcionals dels sistemes sensorials: somestèsia i sentits especials
 - iv) Desenvolupament encefàlic i funcions superiors
 - v) Canvis hormonals
 - d) Canvis fisiològics durant l'envelliment
 - i) Canvis estructurals del sistema nerviós
 - ii) Canvis bioquímics del sistema nerviós
 - iii) Variacions funcionals del sistema motor
 - iv) Variacions funcionals dels sistemes sensorials
 - v) Variacions de les funcions superiors
- 2) Desenvolupament, maduració i envelliment dels òrgans de la parla i la veu
 - a) Creixement, maduració i envelliment dels òrgans de la veu
 - i) Variacions morfofuncionals del sistema ventilatori amb l'edat
 - ii) Creixement postnatal de la laringe
 - iii) Variacions morfofuncionals de la laringe amb la vellesa
 - iv) Canvis de la freqüència i intensitat de la veu amb l'edat
 - b) Creixement, maduració i envelliment del tracte vocal i els articuladors
 - i) Creixement postnatal dels òrgans de la parla
 - ii) Variacions morfofuncionals del tracte vocal i articuladors amb l'edat
 - iii) Canvis orals amb l'edat
 - iv) Variacions del control de la parla amb l'edat

Pràctiques bloc 2

- Seminaris de casos i problemes
- Seminaris de lectura i discussió d'articles científics

7.- Metodologia docent i activitats formatives

Classes teòriques:

Exposició sistematitzada del temari de l'assignatura, donant rellevància als conceptes més importants. L'alumne adquireix els coneixements científics bàsics de la assignatura a les classes de teoria, que complementarà amb l'estudi personal dels temes exposats.

Classes pràctiques:

Sessions de pràctiques per l'observació de preparacions i realització de procediments. S'hi promou el treball en grup i l'autoaprenentatge actiu.

Seminaris:

Presentació i treball sobre casos i problemes i sobre articles científics de rellevància per a l'aprenentatge de l'assignatura. Els coneixements adquirits en les classes de teoria i en l'estudi personal s'apliquen a la resolució de casos pràctics en els seminaris. Els alumnes treballen en grups reduïts.

Presentació de treballs:

Elaboració de treballs sobre temes relacionats amb els blocs de l'assignatura i presentació oral i escrita dels mateixos.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------	------------------------

Dirigides

Classes teòriques	33	CE1.18, CE1.19, CE2.11
Activitats pràctiques	12	CE1.18, CE1.19, CE2.11
Seminaris de resolució de problemes i estudi de casos amb tutorització	3	CE1.18, CE1.19, CE2.11, CE16.5, CE17.8, CT7.2
Presentació pública de treballs	3	CE1.18, CE1.19, CE2.11, CT5.1

Supervisades

Tutories presencials i virtuals	6	CE1.18, CE1.19, CE2.11, CT1.2, CT2.1, CT5.1, CT7.2, CG1.1, CG2.1
---------------------------------	---	--

Autònomes

Redacció de treballs	15	CE1.18, CE1.19, CE2.11, CE16.5, CE17.8, CT2.1, CT5.1, CT7.2, CG1.1, CG2.1
Cerca de documentació	15	CT1.2, CT2.1, CT5.1, CT8.2, CG1.1, CG2.1

Lectura de texts	20	CE16.5, CE17.8, CT1.2, CT2.1, CT5.1
Estudi	39	CE1.18, CE1.19, CE2.11, CT1.2, CT2.1, CT5.1, CT7.2, CT8.2
Avaluació	4	CE1.18, CE1.19, CE2.11

8.- Avaluació

Les competències d'aquesta matèria seran avaluades mitjançant: exàmens, treballs individuals i en grup, comentaris de text de documentals i presentacions públiques.

El sistema d'avaluació s'organitza en tres mòduls, cadascun dels quals tindrà assignat un pes específic en la qualificació final:

- Mòdul d'entrega de treballs: en aquest mòdul s'avaluaran un o més treballs amb un pes global aproximat del 22,5%.
- Mòdul de presentacions i discussions de treballs a l'aula, amb un pes global aproximat del 7,5%.
- Mòdul de proves escrites, amb un pes global aproximat del 70%.

S'establiran uns mínims de compliment per cada bloc i mòdul d'avaluació a partir dels quals l'estudiant estarà en condicions de superar la matèria.

Es considerarà com a "no presentat" a l'alumne que no es presenti a cap dels elements d'avaluació programats.

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ

HORES

RESULTATS D'APRENTATGE

Proves escrites per blocs	4	CE1.18, CE1.19, CE2.11
Treballs individuals	TA	CE1.18, CE1.19, CE2.11, CE16.5, CE17.8
Treballs en grup	TA	CE1.18, CE1.19, CE2.11, CE16.5, CE17.8, CT7.2
Presentacions i discussions de treballs a l'aula	0,25	CE1.18, CE1.19, CT5.1

TA: treball autònom

9- Bibliografia i enllaços web

BLOC 1

BÀSICA:

- ALBERTS et al. (2008). Molecular Biology of the Cell. 5ª edició. Garland Science (London)
- CARLSON BM (2005) Embriología Humana y Biología del Desarrollo. 3ª edició. Ed. Elsevier (Madrid)
- MOORE KL, PERSAUD TVN (2008) Embriología Clínica. 8ª edició. Ed. Elsevier Saunders (Barcelona)
- ROHEN JW, LÜTJEN-DRECOLL (2008) Embriología funcional: una perspectiva desde la biología del desarrollo. 3ª edició. Ed. Médica Panamericana (Buenos Aires)
- SADLER TW (2004) Embriología médica de Langman 9ª edició. Ed. Médica Panamericana (Buenos Aires)

CONSULTA:

- EMERY'S (2001). Genética Médica .10ª edició. Ed. Marfan.
- ENGLAND MA (1999) Gran Atlas de la Vida antes de nacer. Oceano Grupo Ed. (Barcelona).
- GILBERT SF. (2005) Biología del desarrollo. 7ª edición. Ed.I Médica Panamericana (Buenos Aires).
- JORDE et al. (2005). Genética Médica. 3ª edició. Ed. Elsevier (Madrid)
- LARSEN WJ (2003) Embriología humana. 3ª edició. Elsevier Science (Madrid).
- MOORE KL , PERSAUD TVN, SHIOTA K (1996) Atlas de embriología clínica Ed. médica Panamericana (Madrid)
- NUSSBAUM R.L., McINNES R.R., WILLIARD H.F. (2008) Thompson & Thompson genética en medicina. 7ª edició. Ed. Elsevier-Masson (Barcelona)
- WOLPERT, I. (1998) Principles of Development. Current Biology.LTD/ Oxford University Press (London-Oxford).

BLOC 2

- Amiel-Tison, Gosselin J. Desarrollo neurológico de 0 a 6 años. Ed. Narcea, Madrid, 2006.
- Berger KS. Psicología del desarrollo. Infancia y adolescencia. 7ª ed. Ed. Panamericana, Buenos Aires, 2007.
- Heuillet-Martin G et al. Una voz para todos. II. La voz patológica. Solal, 2003.
- Kolb M. Neuropsicología humana. 5ª ed. Ed. Panamericana, Buenos Aires, 2006.
- Peña-Casanova J. Manual de Logopedia. Ed. Elsevier-Masson, 2008.
- Purves D et al. Neurociencia. 3ª ed. Ed. Panamericana, Buenos Aires, 2007.
- Timiras PS. Physiological basis of aging and geriatrics. 3th Ed. CRC Press, Boca Raton, 2002.
- Tresguerres JAF et al. Fisiología Humana. 3ª ed. McGraw-Hill, México, 2005.
- Ulijaszek SJ, Johnston FE, Preece MA. Human growth and development. Cambridge University Press, Cambridge, 1998.

UAB

Universitat Autònoma
de Barcelona

Guia docent

Titulacions de Grau i de Màster

10.- Programació de l'assignatura

GRUP/S: ____

(la programació de la assignatura explicitarà les activitats formatives i els lliuraments, segons les taules següents. En aquest requadre el professor pot introduir un text explicatiu de la programació de l'assignatura o, si cal, fer referència a un document extern que haurà d'estar al campus virtual de l'assignatura)

ACTIVITATS D'APRENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE